

MENTRAU IAITH

PECYN GWEITHGAREDDAU ACTIVITY PACK

**DYDD
GWYLL
DEWI**

Mae'r Gymraeg yn perthyn i bawb! - The Welsh language belongs to all of us!

Yr Hen Lyfrgell, 47 Heol Pontypridd, Y Porth, CF39 9PG - 01443 407570 - www.menteriaith.cymru

MenterRhCT

MenterIaithRhCT

menteriaithrhct

Menter Iaith Rhondda Cynon Taf

DYDD GŴYL DEWI HAPUS! MAWRTH 1 MARCH HAPPY ST DAVID'S DAY!

DYDD GŴYL DEWI

Dewi Sant yw nawddsant Cymru, a'r unig un o seintiau Prydain ac Iwerddon sy'n perthyn i'r genedl y mae'n nawddsant iddi. Bu farw Dewi ar y cyntaf o Fawrth oddeutu 589 AD, a dyma'r dyddiad y dethlir Gŵyl Dewi bob blwyddyn. Ar y diwrnod hwn, mae Cymry ar draws y byd yn gwisgo cenhinen neu genhinen bedr, ac yn chwifio baneri Cymru gyda balchder. Bydd llawer o blant yn gwisgo'r wisg Gymreig ac yn cystadlu mewn Eisteddfodau ysgol a chynhelir Nosweithiau Llawen, cyngherddau, a nosweithiau cawl a chân. Mae Gorymdaith Dewi Sant yng Nghaerdydd pob blwyddyn ar ddydd Gŵyl Dewi. Mae'n gyfle i bobl Cymru, o bob oedran, cefndir ethnig neu gefndir cymdeithasol i ymuno mewn dathliad o ddiwylliant a threfnadaeth Cymreig. Ganwyd Dewi Sant tuag at ddiwedd y bumed ganrif. Roedd mam Dewi, Non, yn lleian ac yn ferch i Gynyr o Caio, pennaeth lleol, a'i dad, Sant, yn dod o deulu tywysog Ceredigion. Mae llawer o'r hyn yr ydym yn ei wybod am Dewi yn dod o waith Rhigyfarch ap Sulien, awdur o'r 11eg ganrif a ysgrifennodd 'Buchedd Dewi'. Ond gan i waith Rhigyfarch gael ei ysgrifennu dros 500 mlynedd wedi i Dewi farw, mae amheuaeth pa mor ddibynadwy yw'r hanes! Cafodd Dewi ei addysg yn Llanilltud Fawr, yng Ngheredigion, lle dysgodd am hanes, trefn a llenyddiaeth yr eglwys. Yn ôl Rhigyfarch,

adferodd Dewi olwg ei diwtor Sant Paulinus. Daeth yn ffigwr blaenllaw yn yr Eglwys Geltaidd, a sefydlodd gymuned fynachaid Geltaidd yng Nglyn Rhosyn yn Sir Benfro - yn ddiweddarach daeth y lle hwn yn ddinas gadeiriol wedi ei henwi ar ôl Dewi - Tyddewi. Tyfodd enwogrwydd Dewi fel athro drwy'r byd Celtaidd. Roedd Dewi yn byw bywyd llym, fel pob mynach Celtaidd arall - yn wir cafodd y llysenw Dewi Ddyfwrw am mai dim ond dŵr fyddai'n yfed gyda'i ddiety cynnil o fara a llyisiau. Mae nifer o chwedlau yn ymwneud â Dewi, ond efallai mai'r enwocaf yw'r bregeth yn Llanddewi Brefi, Ceredigion. Casglodd torf anferth i wrando ac roedd llawer yn cwyno nad oeddent yn gallu gweld na chlywed beth oedd yn digwydd. Dywed y chwedl i Dewi osod hances ar y llawr cyn sefyll arni, ac yn sydyn, cododd bryn bach o dan ei draed gan ei godi fel y gallai pawb ei weld. Mae rhai yn dweud hefyd fod colomen wen wedi glanio ar ei ysgwydd, yn arwydd gan Dduw o'i sancteiddrwydd. Rhai o eiriau olaf Dewi cyn iddo farw oedd ei rai enwocaf: 'Arglwyddi, frodryr a chwiorydd, byddwch lawen a chedwch eich ffydd a'ch cred, a gwnewch y pethau bychain a welsoch ac a glywsoch gennyf i'. Roedd Dewi yn ffigwr canolog yn natblygiad Cristnogaeth yng ngwledydd Prydain Baganaid, ac o ganlyniad cafodd Dewi ei wneud yn nawdd sant i ni yng Nghymru bron i fil o flynyddoedd yn ôl.

 [Dewi Sant — Nawddsant Cymru](#)

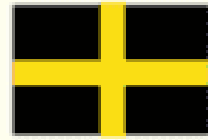
HAPPY ST DAVID'S DAY!

St. David is the patron saint of Wales, and is the only one of the 4 saints of Britain and Ireland who is from the nation which he represents. Dewi (anglicised to David) died on the 1st of March around 589AD, and this is why St David's Day is celebrated annually on this day. This is the day Welsh people all over the world wear the daffodil or leek, and fly Welsh flags with pride. Many children wear the traditional Welsh Costume, and compete in the school Eisteddfod. Numerous concerts and 'Nosweithiau Llawen' (Merry Evenings) are held and many societies hold an evening of Cawl (broth) and invite a guest speaker. A St. David's Day Parade is held annually in Cardiff on St David's Day. This is a Welsh occasion which is open to everybody. It is an opportunity for the people of Wales, of all ages, ethnic or social backgrounds to unite in a celebration of the culture and heritage of Wales. Dewi was born towards the end of the 5th century. Dewi's mother, Non, was a nun and daughter of Cynyr of Caio, a local chieftain, and his father Sant was heir to the royal family of Ceredigion. A lot of what we know of Dewi comes from the manuscripts of Rhigyfarch ap Sulien, an author of the 11th century who wrote 'Buchedd Dewi'. As Rhigyfarch's work was not written until 500 years after Dewi's death, there is some doubt as to the reliability of the

history! Dewi was educated at Llanilltud Fawr in Ceredigion, where he studied the history, procedures and literature of the Church. According to Rhigyfarch, Dewi restored the vision of his blind tutor Sant Paulinus. He became a prominent figure in the Celtic Church, and founded a Celtic Monastic community at Glyn Rhosyn, on the Western Coast of Pembrokeshire, at the place where the Cathedral of St David's now stands. Dewi's fame as a teacher spread throughout the Celtic World. He lived an ascetic life which was typical of all Celtic monks - indeed he was nicknamed 'Dewi Ddyfwrw' (Dewi of the Water) as he only drank water with his spare diet of bread and vegetables. There are a great many stories involving Dewi. Perhaps the best known is the sermon at Llanddewi Brefi in Ceredigion when, as he addressed the large crowd, the ground rose beneath his feet to enable all those present to see and hear him. It was said that a golden-beaked dove landed on his shoulder as a symbol of his sanctity. Some of Dewi's last words before his death are his most famous: "Brothers and Sisters, be joyful and do the little things that you have seen and heard from me." Dewi was a central figure in the development of Christianity in the Pagan Celtic Isles, and as a result Dewi was made the patron saint of Wales almost a thousand years ago.

 [Saint David — The patron saint of Wales](#)

GŴYL DEWI ST DAVID'S DAY

Say it in... Cymraeg

Happy Saint
David's Day

Dydd Gŵyl
Dewi Hapus

Deeth Gooel
Dehwee Ha-pis

Saint David

Dewi Sant

Dehwee Sant

Patron Saint

Nawddsant

Naooth-sant

Wales

Cymru

Come-ree

Leek

Cenin

Ken-in

Daffodil

Cenin Pedr

Keh-nin Peh-dr

Flag

Baner

Ban-er

Cawl (Welsh dish)

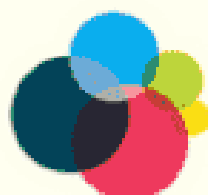
Cawl / Lobsgows

Kaool / lob-sgouse

Welsh Cake

Pice Bach / Cacen Gri

Pee-keh Bach /
Kah-ken gree

MENTRAU IAITH

SELSIG MORGANNWG / GLAMORGAN SAUSAGES

BARA BRITH / FRUIT LOAF

CAWL / BROTH

TEISENNAU BARA LAWR / LAVERBREAD CAKES

PICE AR Y MAEN / WELSH CAKES

CAWS POB / WELSH RAREBIT

FEDRWCH CHI DDYFALU'R RYSEIT O'R CYNHWYSION?

CAN YOU GUESS THE RECIPE FROM THE INGREDIENTS?

- Cig Oen / Welsh Lamb
- Moron / Carrots
- Winwns / Onions
- Cennin / Leeks
- Panans / Parsnip

- Bara / Bread
- Caws / Cheese
- Menyn / Butter
- Mwstard / Mustard
- Llaeth/Cwrw / Milk/Beer

- Ffrwythau sych / Dried Fruit
- Te / Tea
- Siwgr Brown / Brown Sugar
- Bland / Flour
- Wyan / Eggs
- Sbeis Cymysg / Mixed Spice

- Bland / Flour
- Powdr codi / Baking Powder
- Menyn / Butter
- Siwgr / Sugar
- Wyan / Eggs
- Rhesins / Raisins

- Caws cryf / Strong Cheese
- Brwsion Bara / Breadcrumbs
- Winwns / Onions
- Wyan / Eggs
- Perlysiau / Herbs
- Mwstard / Mustard

- Bland ceirch / Oatmeal
- Cig moch / Bacon
- Bara lawr / Laverbread

AR UN ADEG, ROEDD GWISGO CLOCSIAU - ESGIDIAU GYDA GWADNAU PREN - YN GYFFREDIN IAWN YMHLITH Y WERIN BOBL. I DDIFYRU EU HUNAIN, BYDDAI POBL YN ARFER `STEPIO` NEU DDAWNSIO AR LORIAU CALED A DEFNYDDIO'R CLOCSIAU I GREU RHYTHMAU CYMHLETH. MAE'R TRADDODIAD YNG NGHYMROU DAL YN FYW!

AT ONE TIME, THE WEARING OF CLOGS - BOOTS WITH WOODEN SOLES - WAS VERY COMMON AMONG THE FOLK. PEOPLE USED TO `STEP` OR DANCE ON HARD FLOORS AND USE THE CLOGS TO CREATE COMPLEX RHYTHMS TO ENTERTAIN THEMSELVES. THE TRADITION IN WALES IS STILL ALIVE!

Evan L. Isaac - Yn Clocsio i gân y delyn
Llun: Yr Urdd. Trwy Gasgliad y Werin Cymru

**HOFFECH CHI DDYSGU
SUT I GLOCSIO?
GWYLINCH Y FIDEO YMA!**

**WANT TO LEARN HOW TO
CLOG DANCE? WATCH
THIS VIDEO!**

PROSIECT MEDRAU - SUT I GLOCSIO | HOW TO CLOG DANCE
<https://youtu.be/tziHPpnlWGY>

HER AIL-GREU CELF

YDYCH CHI`N BAROD AM
HER? FEDRWCH CHI
AIL-GREU Y DARNAU CELF
FFANTASTIG YMA O GYMRU
YN DEFNYDDIO POBL A
GWRTRYCHAU O`CH
CARTREF? COFIWCH RANNU
EICH LLUNIAU GYDA NI!

RECREATE ART CHALLENGE

ARE YOU READY FOR A
CHALLENGE? CAN YOU
RE-CREATE THESE
FANTASTIC ARTWORKS FROM
WALES USING PEOPLE AND
OBJECTS FROM YOUR HOME?
DON`T FORGET TO SHARE
YOUR PHOTOS WITH US!

DYDD GWYL DEWI
HER AIL-GREU CELF
RECREATE ART CHALLENGE

'YR OFFRWM'
RUTH JÊN
EVANS

WWW.ETSY.COM/UK/SHOP/SIOPRUTHJEN
WWW.RUTHJEN.CO.UK
f RUTH.J.EVANS.9
@ RUTHJEN2018
t RUTHJENEVANS

Member with
Rheolaeth Cynon Taf

DYDD GWYL DEWI
HER AIL-GREU CELF
RECREATE ART CHALLENGE

'MILGI MILGI'
MEINIR
MATHIAS

@ MEINIRMATHIAS_ART
f MEINIRMATHIASART
t MEINIRMATHIAS

Member with
Rheolaeth Cynon Taf

DYDD GWYL DEWI
HER AIL-GREU CELF
RECREATE ART CHALLENGE

'THE BARD'
HARRISON, J., AFTER
LOUTHERBOURG,
P.J.DE

WWW.AMGUEDDFA.CYMRU/CASGLIADAU/ARLEIN
f AMGUEDDFACYMRU
@ MUSEUMWALES
t AMGUEDDFACYMRU

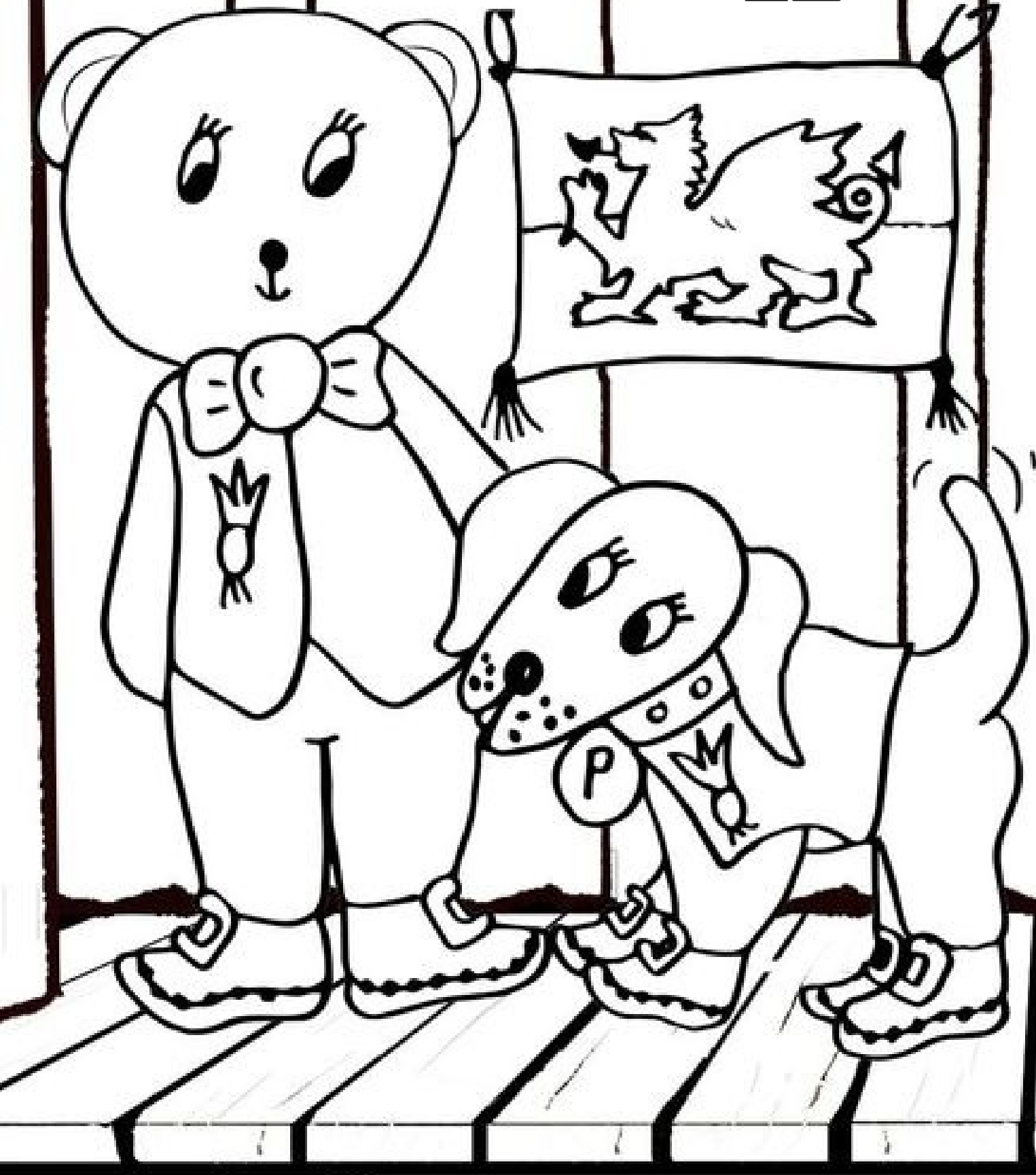
© AMGUEDDFA CYMRU - NATIONAL MUSEUM WALES
Member with
Rheolaeth Cynon Taf

Dydd
Gŵyl Dewi
Hapus!

Magi Am
a'i ffrendiau

Magi Am
a'i ffrindiau

DYDD GWYLD DEWI

COFIWCH RANNU EICH LLUNIAU GYDA NI!
DON'T FORGET TO SHARE YOUR PHOTOS WITH US!

TAGIWCH NI! / TAG US!

#gŵyligaru

Mae'r Gymraeg yn perthyn i bawb! - The Welsh language belongs to all of us!

Yr Hen Lyfrgell, 47 Heol Pontypridd, Y Porth, CF39 9PG - 01443 407570 - www.menteriaith.cymru

MenterRhCT

MenteriaithRhCT

menteriaithrhct

Menter Iaith Rhondda Cynon Taf

